

„Църковенъ вѣстникъ“
излиза всяки петъкъ.

Той има прѣзъ годината и
три приложения – по 1 книга
отъ 4 печатни коли за лѣтко
четиримесечие.

Годинната цена на „Църковенъ вѣстникъ“, заедно съ трите
приложения, за България е 10
лева, а за странство 13 лева.

Единъ брой 15 стот.

Абонаментъ е годишенъ и
вѣкога прѣплатенъ.

Всичко, относящо се до вѣс-
тиника, се изпраща до Адми-
нистрацията на „Църковенъ вѣ-
стникъ“ въ г. София.

За обявления се плаща за
първи пътъ по 20 ст. на редъ
съ гармонда, за всеко повторе-
ние по 15 ст.

Неплатени писма не се
приематъ. Ръкописи за седмич-
ното издание не се повръщатъ.

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТИНИКЪ

— СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ —

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

СЪДЪРЖАНИЕ: 907 година 2-и Май. — Двѣ думи по единъ важенъ въпросъ. — Законъ Божи въ основнитѣ училища. — Василий Василиевичъ Болотовъ. — Лѣтописъ. — Българското църковно-училищно дѣло въ виляетѣ: Неврокопска епархия, II, и III. — Изводки изъ писма и дописки. — Православнитѣ църкви: Антиохийската църква. — Нови книги и списания. — Обявления.

907 година 2-и май.

Въ 907 година на 2-и май е починалъ св. Борисъ, първиятъ български християнски царь и първиятъ християнинъ славянинъ, канонизиранъ отъ св. наша Църква въ лика на светиитѣ. Царь Борисъ има несъмнѣни грамадни заслуги къмъ българския народъ, къмъ славянството и къмъ св. Православна църква. Той озарилъ българския народъ съ евангелскитѣ истини и съ светата православна вѣра; въздигналъ първите християнски славянски храмове и открилъ първите славянски училища на Балканския полуостровъ; билъ първия благочестивъ меценатъ на славянските учители и просвѣтители; първъ основалъ самостоятелна българска православна архиепископия; пръвъ турилъ основата на славянската култура, като хвърлилъ сѣмето на зиждителната национална идея и първъ стои въ календаря на светиитѣ християни славяни. *И създа, казва единъ съвременикъ на светаго Бориса, църкви и монастира, и постави епископи, попи, игумени да учатъ и правятъ людни его на Божии путь...* „Въ седемъ отъ по-главнитѣ български градове — казва г. Дриновъ, многоучениятъ историографъ на Българската църква — Борисъ въздигна на свое иждивение по една съборна църква, боеритѣ му и общинитѣ български подражаваха на неговия примеръ, и българската земя се покри съ хубави християнски храмове, въ които българския народъ слушаше евангелското слово на метерния си езикъ. Духовното просвѣщение на България особено напреднало, когато въ 855 год. дошли нѣколко достойни ученици на св. Кирила и Методия. . . Избити, измъчени отъ гладъ, светитѣ изповѣдници дошли въ България, дѣто ги посрѣщали като въжделени гости. Тѣ били може благочестиви, праведни и твърдѣ образовани. Съ тѣхната дѣятелност духовното българско просвѣщение скоро тръгнало напрѣдъ“.

Като далновиденъ и проницателенъ господаръ, св. Борисъ, още въ първите дни на покръщението, направилъ всичко което било въ негова мошъ, да запази себе си и народа си отъ двѣ опасни влияния — гръцкото и латинското и да огради самостояния духъ на зараждащата се славянска култура отъ двѣтѣ най-мощи култури — източната и западната, като оставилъ българитѣ да се развиватъ свободно и самостоятелно подъ лuchtѣ на гръцката или латинска култура. Погълнатъ отъ тази творческа мисъль, той се колебае прѣзъ първите години и съ прѣдпаза прави първите крачки; той се бои отъ

Римъ и Цариградъ и еднакво не се довѣрява на една и другия. Като прѣдусъща всичката опасностъ да подчини духовно младата своя държава, той прѣдизливо сондира да види, отдѣ ще бѫде по-добре да поиска архиепископъ, т. е. опитва да види, гръцкото ли или латинско влияние ще бѫде по-безвредно за България. Той знаялъ, че народъ безъ национална идея и безъ самостоятелна култура е тѣсто, което нѣма свой образъ и отъ което всичко става. Както Създателъ вдъхналъ душа въ първия човѣкъ и го изправилъ на собственитѣ му нозѣ, тѣй и св. Борисъ трѣбало да вдъхне въ тѣлото на българския народъ единъ духъ и една национална творческа идея. Той вдъхналъ и духа и идеята: и този духъ и тази идея ето вѣкове се борятъ да запазятъ българския народъ, да запазятъ и простора, който е опрѣдѣленъ отъ сѫдбата за неговото тѣло на Балканския полуостровъ. Св. Борисъ прѣдугаждалъ, че Византия и Римъ сѫ противъ негова духъ и неговата творческа идея; той прѣдвиждалъ, че при първъ удобенъ случай, или едната или другия, ще се опитать да угасятъ още въ самата заря самостоятелната славянска култура, ще изкоренятъ онова, което дава на българитѣ физиономия на отдѣленъ самостоятеленъ народъ и което гарантира тѣхната духовна и политическа самостоятелностъ. Гърците, като не могли да подчинятъ прѣзъ нѣколко вѣка язичниците българи, помислили, че съ кръщението е настѫпилъ благоприятенъ моментъ да подчинятъ християнитѣ българи духовно още въ самото начало. Съ тази целъ тѣ не искали да дадатъ на св. Бориса не само архиепископъ, но и епископъ: тѣ искали архиепископитѣ и епископитѣ да бѫдатъ гърци и само свещеницитѣ — българи. Зависещи отъ Цариградъ, тѣ ще служатъ по-добре на идеите на Византия и несъзнателно ще работятъ да подготвятъ политическото подчинение на България. Сѫщото гонилъ и Римъ. Българскиятъ царь се възползвалъ съ умъ и тактъ отъ слабостите и лакомството на двѣтѣ всемирни столици: като възплеменилъ тѣхното съревноване, той добилъ онова, което било нужно за неговата държавна идея: добилъ отъ Цариградската църква архиепископъ, който билъ независимъ и който ималъ първо място подиръ гръцкия патриархъ.

Зиждителната идея на св. Бориса е съхранила българския народъ прѣзъ грознитѣ вѣкове. Тя е била и е ръководеща идея на всички български царе, на всички отци на Българската църква и на всички български писатели и проповѣдници. Тя

прѣзъ вѣкове е пълнила душата на народа, окриляла надеждитѣ му и укрѣпяла мищитѣ му; та и днесъ съгрева и пълни душата на поколѣнието отсамъ и оттатъкъ Рила, крѣпи вѣрата му, осилва надеждитѣ му, дава душа на идеалитѣ му. Неприятелитѣ на тази идея сѫ нарасли; тѣ още не сѫ сложили оржие; борбата срѣцо нея тепѣрьва ще се води. Византия още е съ оржие вѣрѣнѣ. Историята на Балканския полуостровъ отъ покръстването на българския народъ е история на борбата на двѣ идеи — идеята на св. Бориса и идеята на Византия: едната въплотявана въ Симеона, Самуила, Асеневцитѣ, Шишмановцитѣ и днесъ въ Българската църква, а другата въ Цимисхия, Василия Българохтона и днесъ въ Гърцката патриаршия.

Св. Борисъ е билъ благочестивъ и съ високи добродѣтели. Единъ западенъ лѣтописецъ казва за него, че денемъ облечень въ царско одѣяніе управявалъ държавата, а нощемъ облечень въ вретище прѣкарвалъ простренъ на пода у храма въ молитва и покаяние. Архиепископъ Теофилактъ разправя, че неговиятъ светъ и благочестивъ животъ билъ ознаменуванъ слѣдъ смѣртта му съ много чудеса, които ставали на гроба му. На старини той се отеглилъ въ манастира и прѣкаралъ въ подвижничество последните дни на земния си животъ. Като войнъ, Борисъ билъ храбъръ, неустрашимъ и самоотверженъ; като царь, билъ мѣдъръ, справедливъ и баща на народа си, а като християнинъ, билъ благочестивъ, боголюбивъ и съ високи християнски добродѣтели. Съ своите високи качества и добродѣтели той основалъ държава, която обемала въ пазата си всички българи на Балканския полуостровъ. Прѣдѣлитѣ на неговата държава надминавали тия на св. Стефанска България. Той не само основалъ пространна държава и сплотилъ въ нея всички българи, но вдъхналъ въ нея и своята творческа мисълъ. Тази негова мисълъ, прѣдавана отъ вѣкъ на вѣкъ, отъ царь на царь, отъ пастиръ на пастиръ, отъ поколѣние на поколѣние, е достигнала и до настъ, днешното поколѣние: тя е нашиятъ свещенъ завѣтъ, нашиятъ всенароденъ идеалъ. Тази творческа мисълъ е св. православна вѣра, училищата, нравственото съвръшенство, войската, самостойна култура и всички българи сѫ единъ духъ и въ едно отечество. Тѣзи шестъ луци съставляватъ ореола на св. Бориса, който и днесъ сияе, та освѣтава пътя, който историята и Божиятъ промисълъ сѫ начертали на благочестивия български народъ на полуостровъ. България трѣбва да се проникне отъ творческата мисълъ на св. Бориса, тази мисълъ трѣбва особено да озари нѣжното и невинно сърдце на Н. Ц. Височество прѣстолонаслѣдника, който е честитъ да носи името на св. Бориса. Той трѣбва да е наслѣдникъ не само на името на св. Бориса и на неговата държава, но и на неговата творческа мисълъ, на неговите високи християнски и граждански добродѣтели. Съ такива благопожелания „Ц. в.“ прѣвѣтствува юния и милия прѣстолонаслѣдникъ, Н. Ц. Височество княза Бориса, по случай празника на светаго Бориса!

Двѣ думи по единъ важенъ вѣпросъ.

Даваме място на долните бѣлѣжки, озаглавени: *Законъ Божи въ основните училища*. Тѣзи бѣлѣжки сѫ извадки отъ рефератъ, четенъ отъ учителя Хр. Ивановъ въ конференцията, която сѫ имали прѣзъ мѣсецъ мартъ т. г. учителитѣ отъ Самоковската околия. Авторътъ на бѣлѣжките засъга единъ важенъ вѣпросъ — какъ да се преподава Законъ Божи въ основните училища. Ние сме доволни, че този вѣпросъ, повдигнатъ отъ учителъ въ една учителска конференция, се прѣнася отъ сѫщия учителъ на страниците на „Ц. в.“ Това прави честь и на учителя, който повдига вѣпроса и на конференцията, която, въ днитѣ на общото разтѣление, се занимава съ религиозно-нравственото вѣзпитание на юношеството — най-светата, но най-занемарена задача, която има семейството и особено училището.

Училището трѣбва да вѣзпитава. Негова първа задача е да култивира религиозното чувство у дѣтето, да присади и укрѣпи въ него евангелскитѣ и граждански добродѣтели. То трѣбва да пусне дѣтето религиозно, нравствено, съзнаваше длѣноститѣ си къмъ Бога, себе, семейството, близнитѣ, обществото, отечеството, готово да ги изпълнява и, когато стане нужда, да се саможертува за тѣхъ. Дѣтето ще излѣзе такова изъ училището, ако неговиятъ вѣзпитателъ е такъвъ: животътъ и дѣлата на учителя сѫ огледало за дѣтето.

Ето защо не стига учителъ да бѫде само просвѣтенъ: той трѣбва, прѣди всичко, да е религиозенъ, набоженъ, вѣрующъ и добродѣтенъ. Който не е религиозенъ, не притежава високи нравствени качества и не е съ добродѣтели, такъвъ, каквито педагогични способности и да има, не е и не може да бѫде учителъ. Такъвъ учителъ носи развала въ училището и отечеството, гони Бога изъ училището, гони го изъ сърдцето на невинните дѣца, гони го и изъ обществото. Такъвъ учителъ не служи на интересите и каузата на отечеството, а на своите идеи и на тѣснъ кръгъ послѣдователи. Такъвъ е свободенъ да проповѣдва своите идеи и да вербува адепти за своето учение, но не въ училището, не между невинните дѣца, а далечъ отъ училищата, по стъгдитѣ и пазаритѣ, между възрастните и узрѣлитѣ. Правителството е длѣжно, въ име на най-светитѣ интереси на отечеството, не да гони такивато учители изъ училищата, а да затваря отрано и съ врѣме началните училища за всички, които подкопаватъ основата на основите на отечеството — религията, евангелските добродѣтели и мора. Други държави, по-просвѣтени, по-напрѣднали, по-свободолюбиви и по-демократически отъ нашата, сѫ прѣдпазили съ закони училищата и невинните дѣца отъ нравствено разтѣление: въ Швеция и Норвегия отъ народния учителъ се иска не само свидѣтелство за неговото образование, но и свидѣтелство, че е мажъ религиозенъ и съ нравствени качества. У насъ всичко е занемарено и всичко пожертвувано за запаза на нѣкаква свобода, въ име на която се вършатъ най-голѣми прѣстѣплzenia. Като е дума за свобода, нека забѣлѣжимъ, че ние се придѣр-

жаме о принципа — свобода за всички и във всичко, само не за порока и злодѣянието. Не е ни свобода ни моралъ да се убива или игнорира у дѣтето идеята за Бога и религиозните чувства, съ които дохажда отъ кѫщи. Училището е продължение на кѫщата: то трѣба да продължи и допълни онова, което е почнато въ семейството. Училището е общъ семеенъ домъ, въ който учителите замѣстватъ родителите. Башитѣ и майките даватъ дѣцата си въ училището съ пълно довѣрие: тѣ очакватъ да видятъ у рожбите си нравите смекчени, сърдцето облагородено, добродѣтелите и религията затвърдени, съвѣтъта култивирана. Ето защо учителството е свещено, а задачата му най-възвишена и благородна. Учителятъ служи не на своите идеи, а на идеята на семейството, която е идея на Отечеството и на Църквата. Читателите, вѣрваме, съ съжаление ще прочетатъ по-надолу, че между учителите има и такива, които ратуватъ да се изхвърли религиозното възпитание и обучение изъ началните училища. За щастие, такивато учители сѫ малко, и ние вѣрваме, че тѣ не правятъ отъ своето мнѣние една програма. Нашето учителство има едно свѣтло минало и го чака едно още по-свѣтло бѫдащо. То всѣкога е вървѣло съ народа и Църквата. Въ Църковната борба и въ възраждането то е оставило примѣри отъ ученолюбие, прѣданостъ къмъ праотеческата вѣра, патриотизъмъ и самоотвержение. Нашата дълбока вѣра е, че нашето учителство не е и не може да бѫде противъ религията, която е спасила българския народъ, нито противъ Църквата, подъ крилото на която съ вѣкове е работило и работи за прѣусъпването на общото Отечество.

Наистина, въ печата особено въ педагогичния, често се изказватъ мнѣния, че нѣкои наши учители сѫ противъ религиозното възпитание въ училището: въ сп. „Учителъ“ книга V, год. VII, стр. 378, единъ педагогъ публично декларира, че „младите наши учители“ сѫ противъ религиозното възпитание. Колко рѣшително и категорично да се декларира това, ние го сматраме за субективно мнѣние, за мнѣние на неуталоженъ и още не прѣкипълъ умъ.

Ето статията, за която е рѣчта ни:

Законъ Божи въ основните училища.

Надали ще има другъ прѣметъ, върху който да се е писало толкова много, колко за Закона Божи и за неговото място въ нашите училища. Извѣстно е на всички ни, че за мястото на този прѣметъ въ нашите училища има доста и разни мнѣния — единъ за, други противъ. И отъ денъ на денъ нашето общество все повече и повече започва да говори върху този прѣметъ. Може да се каже, че се е започнала ожесточена борба противъ Закона Божи въ нашите училища и оттамъ противъ неговото влияние върху обществото. Започва се борба, съ други думи, за насоката на възпитанието въ основните училища. При все това, колкото и да се вълнуватъ учителите, колко живъ интересъ и да показватъ нѣкои членове въ обществото, каквито усилия и да се полагатъ да се разрѣши този въпросъ: какъ нѣма нищо да се постигне, додѣто българинътъ е християнинъ и додѣто училищата се пълнятъ съ християнски дѣца. Въпросътъ самъ по себе е рѣщенъ: каквато религия изповѣдва народътъ, тази кѫщата религия ще се прѣ-

подава и на дѣцата въ основното училище. Това сѫщото е узаковано и въ нашия основенъ законъ, а и въ частностъ отъ закона за народното просвѣщение.

Додѣто българския народъ изповѣдва православно-християнската религия, не трѣба и не може да се основа мястото на Закона Божи въ основните училища. Трѣба само да се обрне колко се може по голѣмо внимание на методата, по която се води този прѣметъ. Законъ Божи е единъ отъ най-трудните прѣмети за прѣподаване, и затова всичката работа на учителите се състои да подготвятъ себе си, да изнамѣрятъ начинъ, по който най-успешно може да се даде на младото поколѣние религиозно-нравствено възпитание.

Като излизамъ да говоря по методата на Законъ Божи, не мисля, че ще кажа всичко, което се отнася по метода на този прѣметъ: тази тема е доста обемиста и трудна, и азъ се надѣя, че други, по компетентни лица, ще допълнатъ и ще поправятъ онова, което азъ съмъ пропусналъ или криворазбралъ. Па и врѣме е вече да се тури прѣподаването на Закона Божи на подобаваща висота. Нека се изкажатъ всички, които сѫ имали работа съ този прѣметъ, нека не се страхуваме отъ щракането на идеите, защото само тогава може да се намѣри най-правия и най-безопасния пътъ.

I. Цѣль на Законъ Божи.

Вѣроучението има за цѣль да възпита човѣка нравствено, да освѣти разума му, да възвиси чувствата му, да възстанови любовта му къмъ ближния, да го избави отъ грѣха, да му вдъхне надежда и търпѣние посрѣдъ най-голѣмите злочестии — въобщѣ да спаси вѣрующи, като му приготви задъ прѣдѣлитѣ на видимия миръ новъ животъ, ново сѫществуване.

Човѣкъ се състои отъ тѣло и душа, и поради това неговото призвание е двояко: по отношение на свѣта, той е господарь и се стреми да го завладѣе, а по отношение на Бога, той е образъ и подобие Богоис. Човѣкъ може да постигне това си двояко призвание като се съвършенствува. Но това усъвършенствуване само тогава бива правилно и чѣлно, когато се стремимъ да постигнемъ държавно и обществено могъщество, като усъвършенствуваме личността въ свѣтостта и любовта; вѣчния животъ, който е скритъ въ Бога, се постига само когато въ човѣка загълхне всѣко враждебно чувство, когато цѣлътъ нашъ животъ, цѣлото наше сѫществуване, бѫде всецѣло прѣдаденъ на Бога, т. е. когато ние заприличаме на образъ и подобие Божии.

Всѣки човѣкъ прѣзъ живота си се спира прѣдъ въпросътъ *защо?* Ние се спирате прѣдъ два мира: прѣдъ мира на природата и прѣдъ тоя на духа и питате: *защо?* е всичко това? Въпросътъ *защо?* е най-високия отъ всички въпроси, които най-много се налагатъ на човѣшкия разумъ — въпросъ, отъ който човѣкъ ни най-малко не може да избѣгне. Този въпросъ е достоенъ за човѣка, но човѣкъ най-малко може да отговори на него. Човѣкъ трѣба да прѣстане да мисли, ако рече да прѣстане да си поставя въпросъ *защо?* Ала при все това, на този въпросъ трѣба да има единъ отговоръ. Ние трѣба да сме увѣрени въ този отговоръ, ако искаме да имаме извѣстна увѣреностъ прѣзъ живота си.

Разрѣщението на всички въпроси ние намираме въ вѣроучението. То ни открива истината, отъ която се нуждаемъ и която търсимъ: тази истина е *Богъ*, живиятъ и личниятъ *Богъ*, *Богъ* творецъ и Богъ мъздовъздѣятелъ; разрѣщението на настоящето е въ рѫцѣта на Бога. Това е разрѣщението на всички въпроси, които вълнуватъ човѣка.

Понеже въроучението свръзва духовното съществуване на човѣка съ невидимото и свърхестественото, понеже прониква и въ най-скритите мисли и стремежи на душата; затова то е и най-надежно съдъество да се въздействува върху волята на човѣка, да се подкладе и да се запази въ дългото, въ младежъта, нравствената искра, която е първо условие за чистотата на нашите мисли, желания и чувства. Отъ това слѣдва, че религиозното възпитание на младото поколѣние, трѣбва да е първа грижа на всѣки семеенъ човѣкъ и на всѣки учителъ. Добрѣ е наистина, и необходимо е, да се съобщаватъ и други знания, нужни за живота, но главното не е това: придобитите знания съ течение на врѣмето, съ промѣна на обстоятелствата и условията на живота, може да се забравятъ, сѫщо и усвоената ловкост може да се отучи. Нравственото въздействие на учението върху учителя, онова, което е спомогнало да развие въ ученика нравственъ характеръ, е главната печалба, главната придобивка, която завинаги остава. Постигне ли се това, постигната е висшата задача на учителското призвание, а всичко това доставя такава радостъ, каквато не може да се сравни съ никаква друга радостъ, придобита по другъ родъ учителска дѣятельностъ. Това е и най-хубавата отплата за старанията на учителя. Тази отплата именно съставя прѣдѣстъта на учителското призвание.

Василий Василиевичъ Болотовъ.

На 5-и априлъ т. г. е починалъ въ Петербургъ на 46 години В. П. Болотовъ, професоръ на Петербургската духовна академия, д-ръ на църковната история и дѣйствителенъ статски съвѣтникъ. Тази смъртъ опечали цѣлия руски ученъ миръ. Въ лицето на покойния Църквата губи своя ученъ историкъ, науката — крупна и незамѣтима сила, а Петербургската академия — професора на професорите. Великата загуба е покрътила и Н. И. В. руския монархъ: сенаторътъ Владимиръ Саблеръ съ телеграма до Петербургската академия изказалъ съболѣзванието на царя за тежката загуба, която прѣтърпява академията съ смъртъта на професора Болотова, чийто учени трудове били извѣстни на Н. Величество. Покойниятъ е билъ съ извѣтни и богати дарби. Колосъ на знания и мисли, неуморимъ труженикъ, всецѣло и безраздѣлно посветенъ на ученъ кабинетенъ трудъ, строгъ поджникъ и аскетъ, Болотовъ знаилъ само една радостъ въ живота — да дири наслада въ труда и науката. Още ученикъ въ Тверската духовна семинария, той билъ цѣлъ енциклопедистъ: знаилъ всички семинар. науки, знаилъ ги не по-малко отъ своите прѣподаватели; като студентъ, той обрѣща всичко внимание на всички и удивявалъ всички, които знали неговата необикновена ерудиция. Първия му ученъ трудъ, който написалъ още на студентската скамейка: „Учението на Оригена за свeta Тройца“ (1879 г.), го прославилъ, като крупенъ ученъ мжъ: за този свой трудъ получилъ звание магистъръ на богословието и катедра по църковната история въ академията. Като ученъ и професоръ, той въ промеждие на 20 години е билъ украшение и гордостъ на академията.

Учените трудове на покойния сѫ посветени главно върху историята на източната църква; за тия си трудове е добилъ учена степенъ докторъ. Покойниятъ е работилъ и въ други области: къмъ него се обрѣщали всички за съвѣти и напѣтвания, и той всѣкому услужвалъ. Болотовъ знаилъ повече отъ 20 чуждестранни езици и нѣкои

отъ тѣхъ — въ съвѣршенство. Освѣнъ европейските, знаилъ езиците: гръцки, латински, еврейски, сирски, коптски, абисински, арабски. Можно може да се посочи областъ на знания, отъ която да нѣмалъ ясни представления. За него често казвали: Болотовъ всичко знае — и богословските науки, и историческите, и астрономията, и математиката, и филологията. Той никога и нищо не забравялъ, и този извѣнѣренъ товаръ рано или късно трѣбало да го повали. Наистина, въ процеса на учената работа този товаръ разширявалъ учените хоризонти на Болотова, ала той твърдѣ често го въвличалъ въ най-съкровени и тѣсни, недостъпни за другите, кжтчета на знания, дѣто вече не се виждали широки хоризонти. Бѣки необикновенъ талантъ прилича на нѣженъ цвѣтецъ и се нуждае отъ грижливо гледане, отъ общене съ живата дѣйствителностъ която може да разшири кръгла на индивидуал. възрѣние и да го напъти къмъ въпроси, които иматъ широко, не само теоретично, но и жизнено значение. Ала Болотовъ билъ ученъ подвижникъ и анахоретъ (пустинникъ): той работилъ денемъ и нощемъ, не щадилъ здравието си, безбоязно и прѣко вървѣлъ срѣщо смъртъта и той занесе съ себе си въ гроба и своите крупни таланти и дивната си ерудиция. Не само руската, казва единъ руски професоръ, но и цѣлата европейска църковно-историческа наука губи въ лицето на Болотова първокласенъ ученъ, избраникъ между избраните . . . Неговите трудове по историята на древне-християнските коптска, етиопска и сирийска църкви съдържатъ само онова, което е ново и което до днесъ не е известно въ науката. Съ тѣзи си достоинства тѣ прѣставяятъ живъ и дълбокъ интересъ за специалистите въ всички страни. Значението на покойния не е само като професоръ и ученъ: до неговата ерудиция и неговите таланти, особено прѣзъ послѣдното десетилѣтие, е прибѣгала често висшата църковна властъ въ Русия и самото руско правителство. Той билъ членъ въ комисията, на която било възложено да опредѣли подъ какви условия може да се съединятъ старо-католиците съ православната руска църква; по назначение отъ висшата църковна властъ, той взелъ най-близко участие въ минаването на сиро-халдейските несториани къмъ православната Църква — той опредѣлилъ подъ какви условия и съ какви чинодѣйства трѣбало да стане каноническото възсоединение на несторианите съ Православната църква; като познаваъ основно възточните езици, министерството на външните работи въ него у цѣла Русия намѣрило единственъ ученъ мжъ, който можелъ да прѣведе твърдѣ важни абисински грамоти; прѣзъ послѣдните си години той е билъ делегиранъ отъ св. Руски синодъ въ комисията, която засъдавала при астрономическото общество да съгласи стария календарь съ новия.

Погребението на покойния се извѣршило тѣжествено. При погребението му се произнесли 14 рѣчи отъ професорите и студентите на Петербургската академия. Ректорътъ на Петербургската академия, прѣосвещениятъ Борисъ, първъ говорилъ. Неговата рѣчъ е прочувствувана и покрътна. Такива сѫ и рѣчите на другите оратори.

Ц.

Лѣтописъ.

— Въ сѫбота, на 29-и априлъ, Н. Високопрѣосвещенство св. Доростолски и Червенски митрополитъ г-нъ Василий пристигна въ столицата, идещъ отъ богоспаса-мата си епархия. Н. Високопрѣосвещенство се установи въ Синодалната палата. Въ недѣля Н. Високопрѣосвещен-

щенство ходи въ двореца да види своя височайши възпитаникъ и да остави картата си; отъ двореца посѣти болния синодаленъ старецъ, Н. Високопрѣосвещенство св. Търновски митрополитъ г-нъ Климентъ.

— На 1-й май, часа на 6 подиръ пладне, Н. Ц. Височество Князъ прие на ауденция Високопрѣосвещенния св. Доростолски и Червенски митрополитъ.

— По височайша покана, Н. Високопрѣосвещенство св. Доростол. и Червен. митрополитъ г-нъ Василий извѣрши на 2-й тог божествена служба въ дворцовия параклисъ, посвѣтенъ на св. Бориса. На божествената служба присѫствуvalи Н. Ц. Височество съ свитата си, Т. Т. Ц. Височество Прѣстолонаслѣдника Князъ Борисъ и Князъ Кирилъ, г-да министрите, персонала отъ император. руско дипломатическо агентство, придворните и пр. Подиръ св. служба Н. Високопрѣосвещенство посѣтилъ височ. свой възпитаникъ, комуто прѣдалъ отеческия благословии и благопожелания. Отъ двореца Н. Високопрѣосвещенство се отправи за съборната църква, дѣто отслужи тържествено молебенъ поради тезоименството на Н. Ц. Височество наследника. Вечерта Н. Високопрѣосвещенство е билъ на вечеря въ двореца.

— Негово Високопрѣосвещенство св. Варненски и Прѣславски митрополитъ г. Симеонъ е заминалъ за Османъ-Пазаръ по нѣкои нужди на паството си.

— Църковното настоятелство на новоизградената църква „Успѣніе Прѣсвѣтия Богородици“ въ с. Кукленъ, Станимашка околия, явва съ печатана покана, че на 21-о число на този мѣсецъ ще се освети тържествено църквата отъ Н. Високопрѣосвещенство св. Пловдивски митрополитъ г. Натанаилъ. По този честитъ случай, църковното настоятелство кани благочестивите християни отъ съсѣдните села и градища да участвуватъ въ църковното тържество и радостъ на благочестивите Кукленци.

— Не отдавна единъ католишви свещеникъ си е позволилъ да благослови въ София брака на двама православни. Подобни волности сѫ си позволявали и си позволяватъ често нѣкои католишви свещеници и тукъ и вънъ въ провинцията. Това е едно незачитане законите на страната, и православното изпълнение, справедливо и основателно, се смущава и вълнува, като гледа, какъ се злоупотребява съ толерантността и гостоприемството. За да се тури веднъжъ завинаги край на подобни волности, става необходимо да се ограничаватъ католишката и другите религиозни пропаганди, като имъ се внуши да респектиратъ законите на страната. Основниятъ законъ толерира, наистина, всѣко изповѣдане, но дѣто въ изпълнението на обредите си то не нарушава сѫществуващите закони. „Църк. В.“ въ скоро време ще се повърне върху волностите и злоупотребленията на инородните и инославни изповѣдания.

— По синодално постановление, помолено е министерството на изповѣданията да разпореди да се накаже гръцкия свещеникъ въ г. Бургасъ, икономъ Петроъ, който си е позволилъ да благослови бракъ отъ чуждо вѣдомство. Както се научаваме, св. Петроъ и други гръцки свещеници, все по подобни волности, сѫ наказани, по искане на министерството, отъ началствата си.

— Бургаскиятъ вѣстникъ „Голгота“ явва за положително, че монастиръ св. Анастасия при Бургасъ, заедно съ всички здания, ниви, пасбища, талини и ренти, билъ продаденъ. Безъ да опровергаваме и безъ да утвърдяваме предметното сѫщество, намираме за нужно да забѣльжимъ, че, по църковните канони, монастирските имоти сѫ

собственост на монастиря и че никой не може да ги продава или отчуждава; самиятъ пъкъ монастиръ, кога се напусне отъ братството, е на населението отъ селата или града, което съ жертвите и подаянията си го е въздигнало и въ района на което се намира. Монастиръ св. Анастасия е подъ вѣдомството на Цариградската църква, но, по църковните канони, тя нѣма право да продава или отчуждава имотите му. Ако се допусне патриаршията направо или чреѣтъ повѣренникъ да продаде монастиря и имотите му, това ще биде не само единъ лошъ прецедентъ, но и едно тѣпче на църковните наредби, които трѣбва да бѣдатъ свети най-паче за представителите на Вселенската църква. Длѣжностъ на правителството е да провѣри, до колко сѫществията на гореспоменатия вѣстникъ прѣдаватъ истината. Обичаме да вѣрваме, че правителството ще изпълни дѣлата си и, ако излѣзе, че монастиръ е продаденъ, ще побърза, въ кръга на законите, да аннулира продажбата, като противна на църковните и гражданска закони и на традициите.

— Н. Високопрѣосвещенство св. Доростолски и Червенски митрополитъ г. Василий замина съ спонзорски тренъ за г. Сливенъ. Н. Високопрѣосвещенство отива въ този градъ да изпълни една мисия, която му е възложена отъ св. Синодъ.

Българското църковно-училищно дѣло

въ велятите.

Неврокопска Епархия*).

II.

Въ просвѣтно отношение, т. е. въ отношение на народните училища, Неврокопската епархия, сравнително съ другите епархии, подвѣдомствени на св. Екзархия, държи първо място. Първото нѣщо, което трѣбва да се забѣльжи въ похвала на населението е това, че то почти само поддържа училищата си. Въ това отношение първенството принадлежи на българите отъ Разложката каза — това е единствената въ вилаетите каза, дѣто всѣко българско село си има училище и, най-отрадното, всѣка община сама поддържа училището си. Въ селата Банско, Баня и Елешница, освѣнъ първоначалните, има и класни училища съ 1—2 класа, поддържани теже отъ населението. Въ г. Мехомия, центра на казата, има трикласно училище, освѣнъ първоначалните.

Годишниятъ бюджетъ на учебното дѣло въ цѣлата епархия възлиза на $1129\frac{1}{4}$ лири турски. Отъ тая сума $849\frac{1}{4}$ л. т. посрѣдно населението, а 280 л. т. сѫ субсидия отъ епархиалното управление. Субсидията, разпрѣдѣлена по кази, идва така: за училищата въ г. Неврокопъ и казата 180 л. т., за Горна Джумая 56 л. т., а за Разложката каза 36 л. т. — заплатата на главния учителъ въ градъ Мехомия.

Въ епархиата прѣди години е имало пропагандни училища. Ето броя на българските училища, учители и ученици съпоставени съ тоя на гъркоманските, протестанските и влашки въ цѣлата епархия:

Кази:	Бълг. учили.			Гърк. уч.			Прот. уч.			Влаш. уч.		
	ое.	ка.	уч.	ое.	ка.	уч.	ое.	ка.	уч.	ое.	ка.	уч.
Неврок.	37	150	1611	3	—	6	127	1	—	1	8	—
Разложка	12	438	1117	—	—	—	—	6	—	7	129	—
Г.-Джум.	15	420	544	1	—	1	32	—	—	—	—	2
Нев. еп.	64	9108	3272	4	—	7	159	7	—	8	137	—
												240

* Вижъ брой 2-и „П. В.“

Числата въ горната таблица сж повече отъ настърчителни: на 95 български села въ епархиите, включително съ градоветъ, се падатъ 73 училища и 108 учители, или $\frac{3}{4}$ училище и $1\frac{13}{15}$ учители на село. Разпрѣдѣленъ общия брой на учениците въ епархиите съ тоя на българските кѫщи, подвѣдомствени на Екзархията, (т. е. 3272 ученика на 12118 кѫщи), ще видимъ, че 1 ученикъ се пада на $2\frac{3}{4}$ кѫща.

Сравнени отдѣлно казитъ по училища, първо място държи Разложката, второ—Неврокопската и трето—Горно-Джумайската: въ първата $1\frac{1}{4}$ училище и $3\frac{1}{6}$ учителъ се пада на село, а 1 ученикъ — на $3\frac{31}{117}$ кѫща; въ втората — $3\frac{8}{47}$ училище и $1\frac{3}{37}$ учителъ на село, а 1 ученикъ на $3\frac{430}{1611}$ кѫща; въ третата — $1\frac{19}{36}$ училище и $5\frac{1}{9}$ учителъ на село, а 1 ученикъ на $5\frac{470}{544}$ кѫща.

Българитъ въ Неврокопската епархия се отличаватъ по своята набожность, благочестие и привързаностъ къмъ Църквата. Въ цѣлата епархия само въ с. Зърново българитъ, раздѣлени на патриаршисти и екзархисти, въ спора си, кой да има селската църква, сж прибѣгнали до властта. Това е отрадно явление. То заслужва, и съ право, да се забѣлѣжи въ похвала на българитъ отъ епархиите: тѣ не само сж добри християни, но и добри братя, привързани съ любовъ, съгласие и съзнание къмъ Църквата и народността си. Тѣзи тѣхни десбродѣтели сж най-здрава крѣпост срѣзъ съблазните на пропагандитъ и най-мощенъ отпоръ срѣзъ политиката, която си е турила за задача да ослаби българските общини, като разпокъсъ членовете имъ и ги хвѣрли въ самоизтѣбна борба.

Плодътъ на благодѣянietо отъговора, любовта и единодушието особено е осезателенъ въ Разложките села: ако българитъ въ тази малка и бѣдна казица, разхвърлена въ непристънни и сурови планински мѣста, имать въ всѣко село училище, подържано съ тѣхни жертви, то това дължатъ на поименованите три добродѣтели. Въ случая имаме най-силно доказателство, че най-лошавитъ власти съ най-голѣмитъ си неправди сж безсилни тамъ, дѣто населението е узрѣло, съзнава дѣлга си и черпи сила въ своето право и дѣлъгъ. И ако подобно съзнание, любовъ и единомислие имаше въ всички български села на виляетитъ, задачата на св. Екзархия би се опростотворила и църковно-училищното дѣло отдавна би излѣзло изъ черупката на своето младенчество: пропагандитъ нѣмаше да намѣрятъ почва въ градищата и селата; неправдитъ, отдѣто и да идатъ и съ каквато стѣръ и да се подържатъ, не щѣха да бѫдятъ така гибелни за дѣлото, а българските градища и села не щѣха да бѫдатъ така раздѣрани и разпокъсани отъ пропагандитъ, както що сж днесъ въ нѣкои части на виляетитъ.

III.

Прѣзъ пролѣтъта на 94 година Неврокопската епархия се сдоби съ свой роденъ пастиръ въ лицето на Н. Високопрѣсвященство митрополита Илариона. Катадраленъ градъ на епархиите е Неврокопъ. Въ епархиите има двѣ архиерейски намѣстничества — едно въ гр. Разлогъ, а другото въ Горна-Джумая. По дѣйствуващите турски закони, архиерейските намѣстници засѣдаватъ въ мѣстните идаремеджлиси. До 96 година властите не припознаваха намѣстниците на българския митрополитъ и ги не допускаха да засѣдаватъ въ меджлиса. Подиръ редъ постѣжки отъ страна на св. Екзархия въ Цариградъ и отъ митрополията въ Сѣръ и Солунъ и подиръ дѣлга и уморителна прѣписка, властите припознаха официално Разложкия ар-

хиерейски намѣстникъ и почнаха да го викатъ въ конака и меджлиса. Горно-Джумайскиятъ архиерейски намѣстникъ и до тая минута не е припознатъ, макаръ въ берата на митрополията изрично да стои, че Горна-Джумая и казата влизатъ въ Неврокопската епархия и сж подвѣдомствени на българския митрополитъ. Между това властите припознаватъ намѣстника на грѣцкия владика, макаръ послѣдния въ цѣлата Горно-Джумайска каза да нѣма ни една християнска кѫща подъ свое вѣдомство, съ искключение на нѣколко кѫщи цинци въ града и 20—30 такива въ селата.

Това е възмутителна неправда. Тя може да се изтѣлкува само съ новата политика, която В. Порта е усвоила спрѣмо Екзархията и българитъ: да анулира привилегиите, отстѣженіи на българитъ съ ферманъ; да не отстѣлва въ нищо на българитъ, дори и кога правдата е всецѣло на тѣхна страна и, ако нѣкога се принуди отъ обстоятелствата да направи противното, да гледа отстѣженето не само да е малко и сакато, но и при първъ удобенъ случай да отдуха и трохата, съ която, въ мѣжни дни, е залѣгала българитъ. Вѣрна на тази своя политика, Портата нито припознава намѣстника на българския митрополитъ въ Горна-Джумая, нито допуска самиятъ митрополитъ да посѣти този кѫтъ на епархиите си. Имаме вѣра, че Княжеското правительство, съ пълно право и основание, не само ще подкрепи усилията на св. Екзархия прѣдъ Портата за защищата на правдата, но и ще поиска, въ име на общия миръ и спокойствие, да прѣстане Портата съ своите неправди да провокира българитъ отъ двѣтѣ страни на Рила. Портата трѣбва да толерира църковните права и съвѣстта на българитъ въ виляетитъ така, както Кн. правительство прави това спрѣмо мусулманите отсамъ Рила.

Подъ вѣдомството на българския митрополитъ въ епархиите има 109 свещеници съ 109 енории, а подъ това на грѣцкия 10 свещеници съ толкова енории. Разпрѣдѣлени по кази, свещениците и енориите идатъ така:

КАЗИ	Подъ Екзарх.		Подъ Патриарш.	
	свещен.	енор.	свещен.	енор.
Неврокопска	58	58	9	9
Разложка	26	26	—	—
Гор.-Джумайска	25	25	1	1

Въ Неврокопската епархия има 76 църкви и 4 монастири; отъ тѣхъ само 2 църкви сж подъ вѣдомството на грѣцкия владика. Разпрѣдѣлени по кази, църквите идатъ така:

КАЗИ	Подъ Екзархъ		Подъ Патриархъ	
	църкви	монаст.	църкви	монаст.
Неврокопска	44	3	1	—
Разложка	14	—	—	—
Гор.-Джумайска	18	1	1	—
Неврок. епархия	76	4	2	—

По-старите свещеници въ епархиите сж ржкополагани отъ грѣцки митрополити, а по-новите и по-млади — отъ български. Въ Неврокопската каза отъ 58 свещеници, 30 сж ржкоположени отъ български митрополити; въ Раз-

лошката отъ 26—14, а въ Горно-Джумайската отъ 25—12. Измежду свещениците има значителенъ процентъ бивши учители: въ Неврокопската каза свещеници бивши учители има 20 отъ 58, въ Горно-Джумайската — 6 отъ 25, а въ Разлошката — 3 отъ 26.

**

Извадки изъ дописки и писма.

Изъ едно писмо отъ *Солунъ* извлечаме слѣдното: На 23 априлъ въ с. Щемница (т. Испенче. Кукушко) селенитъ, по обичая си, излѣзли съ свещеника си на мѣстността, наричана „Бейликъ“, да си светятъ вода, както го правили всѣка година на Гергевъ-день. Когато почнала водоосветътъ, дошли тамъ Али бей Абдуль Беевъ, Хасанъ Османъ аговъ и Омеръ Пашовъ съ тѣлани и съ пушкане револвери, та прѣкъснали водоосвета и прѣснали народа. Водосветътъ можа да се извѣрши само слѣдъ заминаването на горнитъ делибашини. Кукушката българска община се оплакала на мѣстния каймакаминъ за тоя вандализъмъ и поискала наказанието на виновнитъ. Ще видимъ, какво слѣдствие ще се даде на жалбата ѝ.

* * *

Изъ друго писмо отъ *Солунъ* извлечаме слѣдното: Селото *Сушица*, Струмишка околия, прѣзъ мартъ тая година припозна вѣдомството на св. Екзархия. Нѣколко дена слѣдъ това, синътъ на струмишкия юзъ-башия, бюлюкъ-емини, отива съ единъ сувария отъ гръкоманитъ въ селото и, по наставления отъ гръцката митрополия въ Струмица, наежва турцитъ въ селото противъ съсѣдите имъ българи. Турцитъ навикали екзархистъ, заплашили ги, че ще ги изгонятъ изъ селото, защото станали екзархисти, както тѣ казвали — „българи“, и принудили повечето отъ тѣхъ да се откажатъ отъ Екзархията и изново да признаятъ инородното духовно владичество надъ себе.

Самъ юзъ-башията въ с. *Бургево* (Струмишка епарх.), дѣто има само 3 кѫщи гръкомани и 47 кѫщи екзархисти, назначилъ за муҳтаринъ единого отъ гръкоманитъ и му прѣдаде селскитъ печати. Истото направилъ и съ печатитъ на с. *Босилово* (Струмишко). Горнитъ факти се съобщиха на вилятските власти и на централното правителство.

ПРАВОСЛАВНИТЪ ЦЪРКВИ.

Антиохийската църква.

Прѣзъ мин. год. стана изборъ на новъ Антиохийски патриархъ. За такъвъ се избра отъ синода на Антиохийската църква блаженѣйшия Мелетий. Новиятъ патриархъ, който получилъ неотдавна султански берать, почнала своята благотворна дѣятельность съ едно похвално дѣло. За да подготви образованіи клирици въ патриархата, патриархъ Мелетий открилъ въ монастира Баламандъ духовна семинария. Курсътъ на семинарията е шестгодишъ и обема слѣднитъ прѣдмети: свещена история, обяснение на литургията и молитвите, катехизисъ, въведение въ Свещено писание, творенията на светите отци на Християнската църква, християнска нравственостъ, догматическо богословие, история и теория на проповѣдничеството, църковно право, църковно пѣнне и музика, математика, география, гражданска история, физика, астрономия, философия, логика, енциклопедия на гражданско право, езицитъ: арабски, гръцки, турски и руски. Въ семинарията се приематъ ученици отъ всички епархии на Антиохийския патриархатъ, учать се безплатно и се ползватъ съ пъленъ пансионъ. Вжтрѣшниятъ строй на

живота въ семинарията е организиранъ върху началата на религиозността и приспособенъ къмъ реда на монастыря, въ стѣните на който живѣятъ семинаристите. Главенъ попечителъ на семинарията е Триполийскиятъ митрополитъ г. Григорий, който е известенъ съ своята любовъ къмъ науката и съ своите грижи по просвѣщението. Откритата семинария е единственото духовно заведение, единствениятъ разсадникъ на висшето и нисше духовенство въ Сирія. Православното духовенство въ Сирія е останало много надиръ въ просвѣтно отношение; клирътъ на другите мисии, каквито отдавна работятъ въ тази страна, стои високо по образование. Новиятъ Антиохийски патриархъ е схваналъ най-първата и съществена нужда на патриархата. Съ това той прави една услуга на Православната църква.

Нови книги и списания.

5 Этнографическихъ картъ Македонии съ текстомъ

П. Н. Милюкова. Цѣна 1 р. Изданіе школьнай Картопечатни С. П. Б. 1900. Добрѣ извѣстнитъ вече на българското общество професоръ Милюковъ, слѣдъ като написа нѣколко вѣщи студии за Македония, сега е представилъ на руската публика едно малко атласче съ 5 етнографични карти на Македония, придружени съ обяснителънъ текстъ.

На първо място е турната етнографичната карта на Македония по Ami Boué (1874 г.). Ами-Буевата карта има особена важностъ, понеже се е появила прѣди възникналътъ тенденциозни спорове за обладанието на Македония. „Затова тая карта—казва Милюковъ—прѣдава само онова, което е чулъ и видѣлъ на самото място самия ѝ авторъ, безъ всѣкакви по-нататашни тълкувания. Славянските жители на Македония сѫ причислени отъ него (Ami Boué) къмъ българитъ, защото сами се наричали „*Bugare*...“ Милюковъ прави една малка грѣшка като казва, че Ами-Буевата етн. карта е най-стара за Македония. Малко по-рано—прѣзъ 1842 год., Шафарикъ е обнародвалъ въ своята книга „Slovensky Národopis“ етнографична карта на славянските народи, въ която влиза и главната съществена частъ отъ Македония.

Втората карта въ атласа е по Киперта (1876 г.). „Тя потвърдява—пише М.—онова, което 30 години по-рано бѣ изложилъ Ами-Буевъ..“ Картата на Киперта има още това значение, продължава авторътъ, че на основание на нея сѫ установени границите на България въ св. Стефанския договоръ и европейските дипломати въ Берлинъ, които разжъсаха св.-Стефанска „цѣлокупна“ България на части, не отричаха авторитетността на Кипертовите показания: тѣ отдѣлиха Македония отъ останалата България, не защото я считаха небългарска, а именно, защото намираха опасно да допуснатъ обединението на цѣлото българско племе“.

Третата карта прѣставява грѣцките претенции върху Македония. Тя е направена споредъ E. Stanford (1877 г.). Почти цѣла Македония и Тракия близо до София сѫ прѣставени като грѣцки съ малки примѣси отъ българи на съверо-изтокъ и сърби на съверо-западъ. М. казва, че тая карта прѣставява това, което изисква грѣцката Sh-gali id a, основание на владенията на грѣцката църква.

Четвъртата карта прѣставява сърбските претенции върху Македония. Авторътъ казва, че тя е още по-фантастична отъ по-прѣдната. Цѣла Македония заедно съ Западна България, включително София, е прѣставена като сърбска земя „на основание повече или по-малко натегнати доказателства за еднаквостта на македонските

говори, пѣсни и обичаи съ сърбскитѣ Днесъ обаче сърбите отъ политическа съобразителност не се държатъ за тия максимални изисквания на своята „университетска младежъ; тѣ търсятъ отъ Македония до Вардаръ, или (въ най-ново време) до горното течение на Вардаръ и Пчиня, — като се отказватъ по този начинъ отъ послѣдователността — единственото досегашно прѣимущество на сърбските ученопатриотични хипотези“.

Пета и послѣдна етнографична карта е „етнографическа карта на Македония по материалите на В. Кничовъ отъ 1899 г.“. Милюковъ е представилъ картата, печатана въ „Български Прегледъ“ съ нѣкои важни поправки, направени отъ него по нашите най-нови материали, като я счита и за най-права. Той обрѣща внимание на важното положение, което завзима турското, арнаутското и помашкото население въ областта и заключва, че бѫдащето на славянитѣ въ Македония се заплашва не само отъ своекористнитѣ планове на великите държави, и отъ своекористнитѣ претенции на малките, но още и отъ исляма, който отъ всички страни огражда страната.

Тая работа на г. Милюкова още единъ пътъ показва, колко добре е можалъ този ученъ мжъ въ кжко време да схване положението на Македония. Той прави една голема услуга на науката, като разпърсва съ своя авторитетъ гласъ съмнѣнията, които бѣха се вмѣкнали по нѣкадѣ въ руското общество относително населението на Македония.

Въ картитѣ сж допуснати тукъ-тамъ нѣкои малки погрѣшки. Например. При Ами-Буевата карта мѣстото на Дойранското езеро по погрѣшка е запълнено съ влашка боя. Сѫщо тъй по погрѣшка сж представени Влахомегленските власи въ послѣдната карта съ боята на арнаутите; по погрѣшка е загубена помашката група около Кичево, а на помашката група въ Бѣласица е дадено повечко мѣсто.

Трудътъ на Милюкова е полезенъ и за нашата читаща публика, и ние горещо прѣпоръжчаме малкото отлагаче на всички ония, които са интересуватъ съ македонския въпросъ, а такива трѣбова да бѫдатъ всички наши интелигентни граждани.

В. Кничовъ.

Получихме първия брой на *Славянски вѣкъ*, всеславянски органъ, който почва да излиза въ Вѣна подъ редакцията на д-ръ Д. Н. Вергунъ. *Слав. вѣкъ* ще излиза 2 пжти въ мѣсеца на 32 стр. на осмина. Списва се на руски, но нѣкои статии дава въ прѣводъ на нѣмски или френски.

Съдѣржанието на първия брой е твърде разнообразно. Първата му статия е писмо на единъ славянинъ, нѣкогашенъ дипломатъ. Споредъ славянския дипломатъ, Австро-унгария на втория още денъ подиръ обявяването на гръцко-турската война (17 априлъ 1897 г.) изпратила въ Берлинъ и Римъ ноти, въ които искала съгласието на двѣтѣ съюзни правителства да си присъедини окончателно Босна и Херцеговина. Отъ Берлинъ отговорили, че троествения съюзъ не е съсватенъ за настѫпателни цѣли както въобще, тъй и частно на Балканския полуостровъ. Италия заявила, че щомъ Австро-унгария обяви, че присъединява окончателно прѣдметните области, италианските войски ще захвататъ Албания. На 25-и априлъ Францъ Иосифъ заминалъ за Петербургъ, дѣто, подъ влияние на упоминавани събития, се сключило „приятелското съглашение“ между Русия и Австро-унгария, зе косто толкова говорятъ на послѣдъкъ. Подиръ отговора на Италия, Австро-унгария

почнала да се укрѣпява въ Бока каторска и въ южни Тироль. — Втората статия — *Прѣвитъ славянски постове на западъ* — засѣга напора на германството върху западното славянство. Нѣмскиятъ чукъ никога не е билъ тѣтъ силенъ, както прѣзъ послѣдната четвъртъ на изтеклото столѣтие. Обединено и укрѣпило, германството почва да играе първа роля между европейските народи въ политическо отношение. То сега се е засло да осъществи мистъръта за нѣмското владичество отъ Хамбургъ до Басора въ Арабия, т. е. отъ нѣмското съверно море до Индийски океанъ. Германия задържа чрѣзъ нѣмцитѣ въ Австро-унгария да се не развива политическо самосъзнание въ западните и южни славяне и тика въ източна и срѣдня Азия Русия, която ще бѫде принудена да прѣнесе центра си изъ Европа въ Владивостокъ, и отъ европейски ржководещъ народъ ще стане азиатски конгломератъ. Който се съмнява, нека се запознае съ литературата на „всенѣмския съюзъ“. И при тази опасностъ славянитѣ не могатъ да напуснатъ дребнавоститѣ, споровете, кознитѣ — всички тия стари славянски грѣхове сега богато цѣвятъ. „Бѫдете твърди!“ казва Момзенъ на нѣмцитѣ, и тѣ дѣйствително сж твърди и силни. „Бѫдете мжди!“ трѣбвало би да извика Ягичъ или Ламански и тѣхниятъ викъ би намѣрилъ отзивъ въ всички славянски сърдца.

Третата статия *Складчина* изтѣква нуждата отъ взаимно запознаване на славянитѣ. Съ тая цѣль Сл. в. крои да изнесе очерки и разкази изъ живота и дѣйността на мжже, които сж спомогнали да се изучи историята, бита и задачата на славянството въ неговото цѣло и въ най-дребните негови разклонения. Като изпълнение на тая точка, Сл. в. изнася въ първата си книжка двѣ статии — една за *Францъ Прешеринъ*, словински поетъ възродителъ, а друга *Изъ историита на славянската филология*, въ която се изобразява живота на покойния д-ръ Облакъ и неговите трудове въ полето на славянската филология. Първата статия е излѣзла отъ перото на редактора, а втората отъ това на д-ръ Мурко, съотечественикъ на Облака. Другите статии носятъ слѣдните заглавия: *славянска лѣтописъ, притика и библиография, славянски междуособици, славянски бесѣди, Сърбия припѣтъ новия тѣрговски договоръ, цѣлебни славянски източници, тѣрговски сношения съ Русия и Австро-унгария* и единъ разказъ озаглавенъ *Пъсънъ за сокола*. Статиите сж кжси и съ единъ особенъ духъ. Въ статийката *славянски междуособици* автора изказва странна мисълъ за общия славянски езикъ, именно че такъвъ езикъ трѣбва да бѫде нѣмския, и ядовито подзема вѣчноспорещитѣ и воюющи помежду си славянски племена. Въ цѣлата тази статия печалната истина е промѣсена съ една тенденция, която струи въ всѣки редъ и отблъсква читателя.

Ц.

 „*Ц. вѣстникъ*“ въ столицата се намира за проданъ въ слѣдните мѣста:

Срѣщо двореца у г. А. Ивановъ.

Ул. „Тѣрговска“ у г. Славчо Цвѣтановъ.

Ул. „Тѣрговска“ срѣщо хотелъ Панаходъ у г. Панчо Глушевъ.

Отговоренъ-Редакторъ: Т. Спасовъ.